

Gjuha e më hershme 0-3vj

– një përgjigjësi e përbashkët SHQIP

Gjuha e hershme (0-9 muaj)

A e di, që fëmiu i juaj me lindje:

- qysh në atë moshë ka përvoj gjuhësore?
- shqiptimet e ndara janë shumë precize?
- që për disa javë e njeh gjuhën e nënës?

A e di, që

- të gjitha foshnjat gugatin-e edhe fëmijët e shurdhët (deri në moshën 6-mujore)?
- fëmijët e porsalindur mund të imitojnë mimikat e të rriturve?

A e di, që

- kontakti (i mëhershëm) i foshnjës përmes zërit, të quajturit e gugatjes është një pjesë e vogël e të folurit me ty?
- komunikimi shumë i afert, ku foshnja mundt ta lexon drejtimin e shiqimit, reagimin dhe ndryshimin e zërit, ajo ka një lidhshmëri të drejtpërdrejt me fjalorin e fëmiut ne te ardhmen?
- sa më tepër kujdesshmëri të përbashkët në situata të ndryshme në përditëshmëri, fëmiu mëson më shpejtë fjalë të reja?

Gjuha e hershme (0-9 muaj)

A e di, që fëmiu i juaj që nga mosha 9-mujore

- pritet që të ndan kujdesëshmëria me një person tjetër?
- fillon për të imituar veprimet e të rriturve – gjithashtu tingujt dhe tonet e gjuhës?
- mund të lidhë tingujt me gjëra? (telefon, çelësat)

Kështu mund ta ndihmosh zhvillimin gjuhësor të fëmiut tuaj:

- Përgjigjuni pozitivisht në signalet e fëmiut dhe konsideroni ato si një pjesë e rëndësishme të komunikimit.
- Mundohu të marresh me mend se çfarë thotë fëmiju përmesë tingujve. Dhe i thua në rregull!
- Luaj me fëmijën tënd, shembull lojën “merr dhe jep”, luaj si kalurim mbi shpinë, me gishta dhe msheftas.
- Këndo me fëmijën tënd.
- Ke përkujdesje të përbashkëta ndaj ngjarjeve të reja si dhe sjelljen e qdo ditëshme-ftyri për ftyr.

Gjuha e hershme (0-9 muaj)

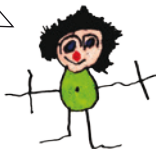
Fëmijët dygjuhësor

- Nëse fëmiu i yt rritet me gjuhën daneze si gjuhë të dytë, është më rendsi, që fëmiu i yt ka një zhvillim të mirë në gjuhën amtare.
- Fëmiu i juaj do e mëson gjuhën daneze duke u bazuar në përvojat e më hershme në gjuhën amtare.
- Për këtë arsye është shumë me rëndësi, që ti ta përforcon dhe praktikon gjuhën amtare me fëmiun.

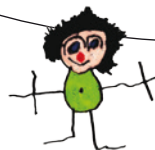
Ndihmoje fëmijun tënd ti shpreh ndjenjat dhe intereset e veta

Fëmiju i yt qeshet e ti thua:
“Unë po e shoh se ti je i gëzuar”!

Përcjelle shiqimin e fëmijut tënd – ndaj dhe përdor fjali në përjetimin e fëmijut

Fëmiju i yt e ka humbur njëren
qorap dhe e shef se po i kap gishtat e këmbës, e ti i
thua: “ej! qorapa të ka humbur”!

Gjuha e fëmiut prej moshës 9 mujore e deri në 3 vj.

A e di ti, që

- fëmiu i yt fillon të bëjë me gisht për objektet, gjërat, atëherë kurë është 11-13 muajsh?
- qëndrimi i fytyrës së fëmiut tuaj dhe i roleve faktike është me rëndësi për zhvillimin gjuhësor?

Ndoshta fëmiu bënë me gisht dhe e thotë fjalën e parë. Ndoshta fëmiu i shtrin krahët përpara për të të treguar ty gjërat.

Në mes të moshës 11-13 muajsh fëmiu fillon të komunikoj me nuanca të ndryshme si psh, të mshoj me duar që të të tregoj për diqka në mënyrë spontane kur vjen apo kur shkon.

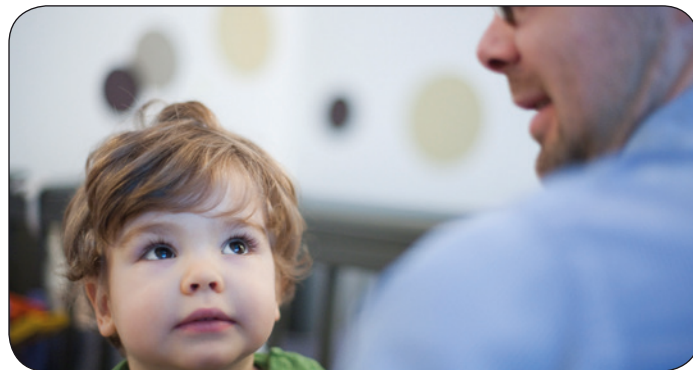
Fëmiu i yt i hap duart përpara në drejtim tuaj me një banane në dor dhe thotë: "Po"
Ti thua: "Po ti e ke një banane"!

Gjuha e fëmiut prej moshës 9 mujore e deri në 3 vj.

A e di që fëmiu i yt

- në moshën 8. mujore kupton rreth 10-20 fjalë?
 - në 15. mujorin e tij mund të kuptoj rreth 100 fjalë edhe pse mund ti thotë veq 10-20 fjalë?
-
- Shiqoni në këto gjëra fëmiu i yt është i kujdesshëm dhe flet për to.
 - Jepi kohë fëmiut tënd të përsëris.
 - Ti i ke thënë diqka fëmiut tënd, tani duhet të keni durim për disa sekonda-shiqon ndaj jush për nxitje dhe ndoshta vjen fjala.
 - Apo ti pret që vetë fëmiu të thotë diqka-atëherë ti përgjigjesh me diqka të ngjajshme në fjalë dhe në shqiptim.
 - Përgjigju në pyetjen e fëmiut.

Kur ti i ke ofruar vetem pak
xhuz fëmiut tuaj,atëherë kërko nga ai që të
kërkon edhe pak nga ju.

Fëmiu i yt e ngrit gotën dhe thotë: “Duus”
Atëherë ti e veneron dhe përgjigjesh: “Xhuz. Aha, ti
do edhe pak xhuz!”

Gjuha e fëmiut prej moshës 9 mujore e deri në 3 vj.

A e di ti që;

- vullneti për të komunikuar po rritet, kur diqka njeri do të thotë nga zemra, si dhe kur diqka do të ndëgjoj.
- ti e ndihmon fëmiun tënd që të ketë ndjenja ndaj fjalëve të zgjedhura.
- fëmiu e vëren vërtet që kur ti dëshiron të komunikosh me te, si dhe kur dëshiron ta e ndëgjish.

Ti formulo në tërësi fjalinë, dhe shmangni ta tejkalojë vetëm duke bërë me gisht.

“A bënë ta marrë këpucët”? apo
“Apo a bënë ti mi japësh këpucët e mia”?

**Pranoje mënyrën e të folurit të fëmiut tënd.
Përsërite fjalën në mënyrë të drejtë.**

Fëmiu yt thotë: “tori ec”
– dhe ti thua: Po “traktori ec”

Luaj, lexo dhe këndo sëbashku me fëmiun tënd

Luaj si psh, duartrokitje dhe këndo si; Petriti i vogël dhe merimanga”, mollakuqe (buburezë) e që është kënaqësi të luash me fëmiun në këtë mënyrë si dhe e zhvillon të folurit e fëmiut.

Tregoi libër me fotografi të ndryshme si dhe sqaroja ngjyrat qartë. Fillo qysh herët tia sqarosh ngjyrat dhe format kështu që edhe ai të dijë me kohë dallimin.

Provo të e bësh një libër të vogël me fotografi shtëpiake si psh gjyshërit, nënën, babain, macen, motrat dhe vllëzërit, luhajen, lepurin, tasine fëmiut, shtratin, automobilin e zjarrëfikësve etj etj.

Veneroni dhe mbahuni fortë ndaj përkujdesjes së leximit dhe këndimit të ndonjë historie.

Gjuha zhvillohet kur bisedojmë sëbashku

Shiqoni një libër fotografish
sëbashku .

Fëmiu thotë: "Po bebeja po i flenë" (tregon me gisht)

Ti thua: "Po bebeja po flenë e duhet të mbajmë qetësi
që mos ta zgjojmë".

Përdore bibliotekën, bisedo me
fëmiun për ato gjëra që nuk i di si
psh, për kafshët e egra, fëmijët në
vendet tjera, mjete të ndryshme
trafiku.

Sëbashku shiqoje Tv-programin për
fëmijë dhe bisedo për ato se qfar
sheh.

Një ndëgjim i mirë

Mund të ndodhën që fëmiu i juaj të ketë ndëgjim të zvogëluar përë disa muaj, si shkak i kësaj mund të jetë pezmatimi i veshit të mesem apo një ftohje e thellë.

Në këtë period kohore mundë të ketë vështirësi me gugatje. Dëgjimi ka domethënje shumë të madhe me zhvillimin gjuhësorë.

Nëse je i merakosur mbi zhvillimin gjuhësor të fëmiut tënd atëherë është e mirë që të e bësh një kontroll te mjeku i veshit.

Trego nëse ke nevojë për ndihmë

- Nëse fëmiu 6. muaj nuk gugatet ose nuk reagon ndaj të folurit të të tjerëve,
- nëse fëmiu në moshën 1½ nuk ka filluar fare të përdorë fjalë.
- nëse fëmiu në moshën 2. vj përdorë vetem pak fjalë sipas nevojës.
- nëse fëmiu i juaj nuk bënë me gisht, nuk i ndryshon mimikat e fytyrës apo nuk e përdorë gjuhën në forma të tjera, kjo dmth që zhvillimi gjuhësorë është më i vonë.

Apo në përgjithësi fëmiu nuk është i interesuar për të komunikuar me rrethin.

Links

- www.biblioteket.sonderborg.dk
- www.sprogpakken.dk
- eller søg på nettet efter f.eks. 'små børns sprog', 'sprogstimulering', 'sprogudvikling', 'babytegn' osv.

Du kan også finde denne og andre brochurer online på

www.sonderborgkommune.dk > Borger > Pasning, skole og familie > Dagpleje, vuggestue og børnehave > Særlige tiltag 0-6 år

www.sonderborgkommune.dk

Sønderborg Kommune
Børn og Uddannelse
Voldgade 5
6400 Sønderborg
T 8872 6400
post@sonderborg.dk